

Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης

Τόμ. 42 (2014)

Αφιέρωμα: Η ελληνική κοινωνία πολιτών και η κρίση

Σωτήρης Ντάλης, Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η πολυμερής διαχείριση της παγκοσμιοποίησης. Ο πολυπολικός κόσμος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ελληνική «απόκλιση», εκδόσεις Παπαζήση (σειρά Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική), Αθήνα 2012, 354 σελ.

Γιάννης Γούναρης

doi: [10.12681/hpsa.14578](https://doi.org/10.12681/hpsa.14578)

Copyright © 2017, Γιάννης Γούναρης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Γούναρης Γ. (2017). Σωτήρης Ντάλης, Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η πολυμερής διαχείριση της παγκοσμιοποίησης. Ο πολυπολικός κόσμος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ελληνική «απόκλιση», εκδόσεις Παπαζήση (σειρά Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική), Αθήνα 2012, 354 σελ. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 42, 229–231. <https://doi.org/10.12681/hpsa.14578>

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΕΣ

Σωτήρης Ντάλης, Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η πολυμερής διαχείριση της παγκοσμιοποίησης. Ο πολυπολικός κόσμος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ελληνική «απόκλιση», εκδόσεις Παπαζήση (σειρά Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική), Αθήνα 2012, 354 σελ.

Το τελευταίο βιβλίο του Σωτήρη Ντάλη έρχεται να προστεθεί στην ελληνική περί των ευρωπαϊκών θεμάτων βιβλιογραφία ακριβώς την κατάλληλη στιγμή, τόσο για την ίδια την Ευρώπη, όσο και για τη συζήτηση σχετικά με την θέση της Ελλάδας σε αυτή. Η κρίση έχει φέρει στην επιφάνεια τις θεσμικές αστοχίες της Ένωσης, οι φιλοδοξίες της οποίας για μια ισότιμη θέση στην νέα παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων δεν συμβαδίζουν με την πραγματικότητα, τουλάχιστον όπως αυτή αποτυπώνεται επί του παρόντος. Η θέση αυτή του βιβλίου έχει εν τω μεταξύ επιβεβαιωθεί με δυσάρεστο για την Ευρώπη τρόπο, όπως έδειξε η απουσία της ευρωπαϊκής διπλωματίας στη συριακή κρίση. Συγχρόνως με τη χρήση του πολύ εύστοχου υπότιτλου «ο πολυπολικός κόσμος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ελληνική “απόκλιση”», το βιβλίο μάς καλεί να προβληματιστούμε πάνω στο πώς και στο γιατί μια αρχή, η οποία θα όφειλε κανονικά να θεωρείται δεδομένη και αδιαπραγμάτευτη, όπως η θέση της Ελλάδας εντός του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι, όχι ως χώρα που χρήζει «εξευρωπαϊσμού» αλλά ως ισότιμος εταίρος, ετέθη εν αμφιβόλω μετά από τρεις και πλέον δεκαετίες παρουσίας της στα ευρωενωσιακά δρώμενα και μάλιστα από τους ίδιους της τους εταίρους. Και υπενθυμίζει ότι η θέση της Ελλάδας στην Ενωμένη Ευρώπη του μέλλοντος δεν πρέπει να είναι αυτή ενός κράτους-επαίτη, ενός άτυπου «προτεκτοράτου» που αφήνεται στην –όχι πάντοτε σίγουρη– καλή διάθεση των εταίρων του, αλλά μια θέση αξιοπρεπής, μια θέση ίσου μεταξύ ίσων.

Το βιβλίο κινείται σε δύο παράλληλες κατευθύνσεις. Η πρώτη αφορά την πραγματική οικονομική και πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης. Πράγματι, ένα χαρακτηριστικό αυτής της κρίσης, το οποίο μάλιστα την επιδείνωσε ως μη όφειλε, ήταν η αποσπασματική της αντιμετώπιση από μια

ευρωπαϊκή ηγεσία που επέδειξε αδυναμία να συλλάβει το πρόβλημα στις πραγματικές του διαστάσεις, και αδυνατεί ακόμα και σήμερα: ότι δηλαδή πρόκειται για κρίση όχι τόσο χρέους, όσο πολιτικής. Κρίση που αποκάλυψε τη λίκν προβληματική αρχιτεκτονική μιας ευρωζώνης προσκολλημένης στη νομισματική πολιτική και στη δημοσιονομική πειθαρχία και ανέτοιμης να αναλάβει τον ρόλο προστασίας των κρατών-μελών της από κερδοσκοπικές επιθέσεις. Και όμως από την αρχή της κρίσης ήταν προφανές ότι η μοναδική βιώσιμη μακροπρόθεσμα λύση στο πρόβλημα δεν είναι τίποτε λιγότερο από μια δημοσιονομική ομοσπονδία, υπό τη θεσμική κάλυψη και με τις δημοκρατικές εγγυήσεις της οποίας θα δρομολογηθεί η κοινή διαχείριση του χρέους της ευρωζώνης, η διαμόρφωση ενός επαρκούς ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, η μερική εναρμόνιση της φορολογίας στα κράτη-μέλη, ούτως ώστε να στηριχθεί αυτός ο νέος προϋπολογισμός και η χρηματοδοτική στήριξη του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, και μια γενναία ευρωπαϊκή αναπτυξιακή στρατηγική με έμφαση στην επιστημονική έρευνα και στην τεχνολογική καινοτομία.

Η δεύτερη κατεύθυνση που εξετάζει ο Σωτήρης Ντάλης στο βιβλίο αφορά τη διεθνή παρουσία της Ένωσης σε έναν πολυπολικό κόσμο, με ιδιαίτερη έμφαση στις σχέσεις με την Αμερική του Ομπάμα και τη διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής θεώρησης των διεθνών σχέσεων στον 21^ο αιώνα. Πράγματι, και σε αυτόν τον κρίσιμο τομέα πολιτικής η ευρωπαϊκή πολιτική ηγεσία οφείλει να ξεπεράσει τις αυταπάτες της και να βρει την αναγκαία πολιτική βούληση για το επόμενο μεγάλο βήμα. Η Ευρώπη, εάν θέλει να έχει λόγο στη νέα διεθνή πραγματικότητα που ήδη διαμορφώνεται, οφείλει να παρουσιάζει κοινό μέτωπο έναντι των άλλων δυνάμεων, εταίρων ή και ανταγωνιστών της. Μόνο εφόσον υπάρξει αυτή η πολιτική βούληση και εφόσον ξεφύγει η Ένωση από την νοοτροπία του ελάχιστου κοινού παρονομαστή θα μπορέσει να ακουστεί η κοινή φωνή της Ευρώπης στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο.

Διαβάζοντας κανείς και αυτό το βιβλίο του Σωτήρη Ντάλη, πιάνει τον εαυτό του να προβληματίζεται και να αναρωτιέται τι σημαίνει να είναι κανείς ευρωπαϊστής σήμερα. Πράγματι μία από τις λέξεις η σημασία των οποίων έχει κακοποιηθεί μέσα στη γενικότερη ιδεολογική και πολιτική αναστάτωση των καιρών μας είναι και η λέξη «ευρωπαϊσμός». Είναι σφάλμα και αντιπαραγωγικό να θεωρούνται ευρωπαϊστές όσοι δέχονται άκριτα το σημερινό –ελλιπές– θεσμικό πλαίσιο και τη σημερινή πολιτική κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως είναι άδικο και ανακριβές να τοπο-

θετούνται συλλήβδην οι επικριτές της σημερινής κατάστασης στη χορεία των αντιευρωπαϊστών. Διότι, αν έχει αποδείξει κάτι αυτή κρίση, αυτό είναι ότι η Ένωση στη σημερινή της μορφή απέχει παρασάγγας από το όραμα των ιδρυτών της και από τις απαιτήσεις όσων πιστεύουν και υπηρετούν την ευρωπαϊκή ιδέα, πολλές από τις οποίες περιέχονται σε αυτό στο βιβλίο. Θα λέγαμε μάλιστα ότι στο όνομα της ευρωπαϊκής ενοποίησης ακολουθούνται πολιτικές, γίνονται επιλογές προσώπων και υιοθετείται μια στάση αδράνειας, η οποία ενδέχεται να έχει τελικά το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα, δηλαδή την αποδόμηση της Ευρώπης. Βλέπει κανείς νέα τείχνη να ορθώνονται μεταξύ των λαών της Ευρώπης, αυτή τη φορά όχι ανάμεσα σε Ανατολή και Δύση, αλλά ανάμεσα σε Βορρά και Νότο. Τείχνη που μακροπρόθεσμα ενδέχεται να αποδειχθούν εξίσου επικίνδυνα για την ευρωπαϊκή υπόθεση με εκείνα του Ψυχρού Πολέμου.

Αυτή είναι ίσως η μεγαλύτερη συνεισφορά του βιβλίου στον δημόσιο διάλογο, μαζί με την επιστημονική αρτιότητα στη δομή και την παρουσίαση της ύλης του. Μας προσκαλεί να προβληματιστούμε δημιουργικά πάνω στο γιατί θέλουμε την Ευρώπη και κυρίως για το ποια Ευρώπη θέλουμε και πόσο απέχει αυτή από τη σημερινή Ένωση. Ας μην ξεχνούμε ότι ο αντιευρωπαϊσμός είναι ένα φαινόμενο που διαρκώς ενδυναμώνεται στην Ευρώπη, συνήθως σε συνδυασμό με την άνοδο εθνικιστικών και ρατσιστικών μορφωμάτων. Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα οι αληθινοί ευρωπαϊστές είναι εκείνοι που ασκούν αυστηρή κριτική στη σημερινή εικόνα που παρουσιάζει η Ένωση, όχι γιατί τη μισούν, αλλά αντιθέτως γιατί την αγαπούν με πάθος και πιστεύουν στην ευρωπαϊκή ιδέα. Όχι γιατί επιθυμούν να διαλύσουν την Ενωμένη Ευρώπη, αλλά γιατί θέλουν να της ξαναδώσουν το πολιτικό όραμα για χάρη του οποίου γεννήθηκε και που σήμερα της λείπει. Και προτείνουν συγκεκριμένες λύσεις καταθέτοντας συγκεκριμένες προτάσεις. Με το βιβλίο του αυτό ο Σωτήρης Ντάλης επιβεβαιώνει για μία ακόμα φορά ότι είναι ένας αληθινός ευρωπαϊστής, με όλη τη σημασία της λέξης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΟΥΝΑΡΗΣ